

שאינ אדם תובעו כלל, ולכן נחשב "נשבע על טענת עצמו"

ומתמהינן: וכי רבי אליעזר בן יעקב לית ליה [אינו סבור] שמשיב אבידה פטור משבועה, מחמת תיקון העולם, ואינו חושש שהמוצא ימנע מלהחזיר אבידה, אם יתכן שידרשו ממנו להשבע! (1)

אמר [תירין] רב: בטוענו [תובע אותן] בנו הקטן של המת. ואינו נחשב "משיב אבידה", כפי שיתבאר להלן, ולפיכך חייב הוא להשבע.

ומתמהינן: תביעת קטן, מידי מששא אית ביה [וכי יש בה ממש]! ?

והתנן: אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן.

שנאמר [שמות כב וז,]: "כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור וגו' ונקרב בעל הבית אל האלהים" — לשבועה. ודרשינן "איש" ולא קטן [וחרש ושוטה כקטן הם שהרי אינם בני דעת].

הרי, שלא נאמרה שבועה אלא באיש ולא בקטן.

ואם בטוענו קטן, מאי טעמייהו דרבנן! ?

ומשנינן: מאי קטן דקאמר רב, בן גדול של המת, ויכול הוא להשביעו.

ואמאי קרי ליה רב קטן, משום דלגבי מילי דאביו כקטן הוא, כי אינו בקי בעסקיו.

ופרכינן: אי הכי אמאי קרי ליה רבי אליעזר,

ואשלם לך.

אין הבן תובעו כלל, וראה בחתם סופר וברש"י כתובות יח א.

ב. התוספות פירשו שכוננת הגמרא להקשות אמאי לא יהיה נאמן במיגו דאי בעי שתיק. ומה שרש"י לא פירש כך, הוא לשיטתו שאין מיגו פוטר משבועה.

ג. לפי ההוא אמינא, שהברייתא מדברת באופן שאין אדם תובעו, תיקשי, דאם כן, אין טענת הבן אלא טענת שמא, ואף בלא תיקון העולם לא שייך להשביעו?

וכן תיקשי לדברי הראשונים (נזכרו בהערה בעמוד א) שאין שבועת מודה במקצת אלא כשקדמה תביעה להודאה, אמאי ישבע הכא שקדמה הודאתו?

וראה בזה בתוספות רבינו עקיבא איגר למסכת שבועות אות לט ובקהילות יעקב כתובות סימן יז ובאילת השחר.

1. א. כך פירש רש"י. ובתוספות הקשו אמאי לא נקט לישנא דלעיל, כשהקשו על רבי יצחק, "ולית ליה המוצא מציאה לא ישבע מפני תיקון העולם.

ועוד, מאי מקשה הגמרא, הרי זהו דקאמרינן, דרבי יצחק פליג אמתניתין וסובר כרבי אליעזר בן יעקב.

ויש מי שהקשה, אם מדברי המשנה מקשה הגמרא על רבי אליעזר, הלא יש לחלק בין מוצא אבידה, דחיישינן שמא ימנע מלהשיב, לבין לווה, שאין לחוש כל כך שמא יבוא לגזול ממון חבירו?

ופירשו אחרונים, דלא מן המשנה הקשתה הגמרא, אלא מסברא, דפשיטא שראוי לחכמים לתקן תקנה, ולפטור אותו מן השבועה, שהרי